Treball d'investigació sobre la regulació del voluntariat a Espanya.

Josep Lluís Riera Moll

Índex

1. El perquè del present treball

2. Normativa internacional

3. Normativa i recomanacions Europees

4. Antecedents de les lleis de voluntariat a Espanya, a nivell Estatal i Autonòmic

5. Anàlisi de la legislació actual

6. Voluntariat i legislació al món

7. Conclusions

8. Recomanacions a la legislació de les Illes Balears

9. Referències

1. El perquè del treball

El voluntariat, tal i com el coneixem, quasi podríem dir que existeix des de sempre, si bé a l'actualitat té una nova dimensió degut a la seva generalització en el si de la societat i al desenvolupament normatiu generat.

Arrel de l'entrada en democràcia de l'Estat Espanyol, sorgeixen moltes organitzacions no lucratives, alguns autors calculen que prop del 52% de les esmentades organitzacions es crearen a partir de 1986 (Mendiluce, 1993).

Altres autors coincideixen en situar l'expansió de les organitzacions no governamentals coincidint amb l'etapa de la transició democràtica, relacionant les causes amb les transformacions produïdes a nivell internacional, tal com: canvis tecnològics y repercussions en els processos productius i laborals, reforçament de l'Europa Comunitària i la interdependència dels sistemes econòmics, polítics i culturals (Vidal, 1995; Mendiluce, 1999; Marchioni, 1999, Quintana, 1988 y Malagón, 1990).

L'actual novetat del voluntariat d'avui en dia no és el seu contingut, una forma de col·laboració social i ciutadana gratuïta, lliure i altruista, sinó que la diferencia fonamental radica en la seva forma, es a dir, la institucionalització que se n'ha fet mitjançant la regulació jurídica i la seva inserció als diferents àmbits, ja siguin estatal o autonòmics.

D'aquí la importància que té l'ordenació legal del voluntariat i per tant el seu estudi i anàlisi.

A més no cal oblidar que pel que fa a la nostra Comunitat autònoma ja no sols es regula el voluntariat per mitjà d'una llei especifica sinó que també s'el té en compte com un element important dintre d'altres Lleis. Un exemple és la recent aprovada Llei 4/2009, d'11 de juny, de Serveis Socials de les Illes Balears que esmenta el voluntariat com un aspecte important de la cohesió social.

Precisament aquesta cohesió social que es pot rompre d'un moment a l'altre amb la utilització que se'n vol fer del voluntariat. Arrel de la crisi econòmica que vivim a ningú se li escapa que molts serveis de l'anomena't estat del benestar patiran molt per la retirada en molts de casos de diners per mantenir-los, en altres pels pocs recursos humans que s'hi destinaran, d'altres quedaran arraconats per manca d'interès de les pròpies institucions.

I en alguns casos s'utilitzarà al voluntariat com un mitjà per substituir un lloc de feina. El mes de gener ja es va començar amb detalls com els "Patrulleros voluntaris" de suport a la Policia Local de Sóller o la mateixa figura a l'Ajuntament de Palma, a la barriada de la Vileta on una persona controlarà l'entrada i sortida de l'escola pública:
http://www.diariodemallorca.es/part-forana/2011/12/17/soller-paliara-falta-policias-patrulleros-voluntarios/729042.html

I en altres casos se'n pot fer un ús partidista, aprofitant per exemple les paraules de Tadateru Konoé, President de la Federació Internacional de les Societats de la Creu Roja i Mitja Lluna Roja "*El servei voluntari ocupa un lloc central en la construcció de la comunitat. Promou la confiança i la reciprocitat. Fomenta un bon esperit ciutadà i ofereix a les persones un entorn en el qual poden aprendre les responsabilitats de la comunitat i la participació cívica.*
La modificació de les tendències socioeconòmiques i ambientals està canviant la manera en la qual les persones presten serveis voluntaris. A més dels programes de servei voluntari estructurats, cada vegada més persones contribueixen a les seves comunitats de manera informal…Independentment de la forma que adopti, el servei voluntari segueix essent un motor essencial del desenvolupament polític, social i econòmic. Es una força decisiva en la promoció d'un creixement positiu i sostenible per a la humanitat"

Amb aquestes paraules comença el document anomenat "El valor dels voluntaris" per a donar a conèixer realment el valor social però també econòmic

dels milions de persones que cada dia fan serveis voluntaris. Pretén amb aquest informe que les persones en general i els governs i els governants siguin conscients que sense els voluntaris seria molt difícil per no dir impossible abastar tanta feina.

Tornant a les paraules del President Konoé realitzades a la premsa dia 25 de gener de 2011 en la presentació de l'estudi "*els objectius que teníem era posar de relleu la contribució de les persones voluntàries amb la finalitat de pressionar als governs que introdueixin canvis legislatius positius i tinguin en compte el valor d'aquesta contribució en els indicadors econòmics i socials utilitzats en l'adopció de decisions i en la planificació en els més alts nivells"*

La mateixa llei 3/1998 del voluntariat de les Illes Balears a l'article 2n apartat c) diu: *s'entén per voluntariat….que l'activitat de voluntariat tingui funcions complementàries a les desenvolupades per les administracions públiques competents i, en cap cas, no podrà substituir el treball remunerat.*

De la mateixa manera la Llei 4/2009 al seu títol IV assenyala canals de participació cívica, considerada fonamental en l'àmbit dels serveis socials, fins al punt d'establir com a principi general, sempre que sigui possible, les decisions relatives al sistema de serveis socials s'han d'adoptar comptant amb la participació ciutadana fent un especial esment a la Llei 3/1998 del voluntariat de les Illes Balears.

2. Normativa internacional

Dintre de la normativa internacional el que més trobam són diferents recomanacions. S'ha de tenir en compte que les Nacions Unides no pot imposar a les diferents nacions que en fan part cap canvi legislatiu i sols utilitza el terme recomanacions. Tot i així son molts els països que han adaptat les seves recomanacions.

La més utilitzada, però, és la de 1985 per la qual es reconeix el treball que desenvolupen els voluntaris, anima als diferents govern a estimular i difondre la feina dels voluntaris i recomana la celebració d'un dia internacions, el 5 de Desembre.

Val a dir que la majoria de països Europeus el celebren si bé el nom ha quedat reduït en "Dina Internacional del Voluntariat" sense tenir en compte que el *llinatges* són part important d'aquest dia "per un desenvolupament econòmic i social" és quasi tan important com la celebració del dia.

- Resolució 40/212, de 17 de desembre de 1985, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides. En aquesta resolució es reconeix la importància del treball voluntari i la conveniència d'estimular-lo, convidant als governs a prendre mesures que estimulin a les persones, de totes les professions a oferir els seus serveis com a voluntaris. Convida també als governs a celebrar anyalment, el dia 5 de desembre, un Dia Internacional del Voluntari per un Desenvolupament Econòmic i Social
- Resolució del ECOSOC 1997/44, de 22 de juliol de 1997, recomanant a l'Assemblea General la declaració del 2001 com Any Internacional del Voluntariat.
- Resolució de l'Assemblea General de Nacions Unides A/RES/52/17, de novembre de 1997, declarant el 2001 com Any Internacional dels Voluntaris
- Resolució S/24/2, annex secció II, paràgrafs 54 i 55 del "Document damunt els resultats de la Sessió Especial: Fomentant Iniciatives per el Desenvolupament Social", de juny 2000, en la que recomana el foment de la participació en el desenvolupament social de cada país.
- Resolució de l'Assemblea General de las Nacions Unides "Any Internacional del Voluntariat". 4 de desembre de 2000. A/RES/55/57.
- Resolució de la Comissió per el desenvolupament Social E/CN.5/2001/6 referit al Voluntariat i el Desenvolupament Social, aprovada en febrer de 2001.

- Resolució de l'Assemblea General "Recomanacions al recolzament al voluntariat". 10de gener de 2002.A/RES/56/38.
- Informe del Secretari General "Any Internacional dels voluntaris: resultats i perspectives futures". 24 de setembre de 2002.A/57/352

3. Normativa i recomanacions Europees

Si amb les Nacions Unides ja comentava que sols aprovava recomanacions el mateix succeeix amb la Comissió europea. El màxim que pot fer es aprovar transposicions Europees i recomanacions, es a dir normes que perquè siguin efectives també s'han d'aprovar al país membre. L'aprovació sola per la comissió Europe no es suficient.

Tot i així també aquestes recomanacions i transposicions son ratificades pel un nombre important de països i posades en marxa.

Darrerament la Comissió Europea treballa en diferents fronts: per un costat el reconeixement permanent del servei voluntari, mitjançant el manteniment del Servei Voluntari Europeu, dintre del Programa Joventut en Acció i per un altre en el reconeixement de les aptituds i les competències adquirides amb la realització d'activitats de voluntariat, cosa que curiosament contradiu alguna de les normes de l'Estat Espanyol, com per exemple la Llei de les Illes Canàries "*l'activitat (voluntària) no podrà substituir la feina remunerada, ni tan sols en cas de conflicte laboral, ni es podrà considerar com a pràctiques, formació o experiència professional.*" (Llei 4/1998, Illes Canàries, article 3.3.)

El 2007, El Consell de la Comissió Europea, emetia una resolució al respecte, sobre voluntariat juvenil, que entre d'altres deia:
"Con objeto de facilitar la realización de las actividades de voluntariado mediante la supresión de los obstáculos existentes, los Estados miembros deben tomar las medidas que consideren oportunas, de conformidad con la normativa comunitaria y en el marco de su derecho nacional, de manera que no

se discrimine a los voluntarios y a sus familias a causa de su movilidad en relación con la correspondiente protección social, como las medidas de atención sanitaria y de seguridad social."

"Las aptitudes y las competencias que se adquieren mediante actividades de voluntariado en los niveles local, regional, nacional y comunitario pueden contribuir a incrementar las oportunidades de empleo de los jóvenes y a desarrollar su sentido de iniciativa, su creatividad y espíritu de empresa, representando así un aspecto importante de la Estrategia de Lisboa."

Les principals normes i recomanacions de la Comissió europea són:

- Carta social Europea (18 octubre de 1951) ratificant per Espanya a 1980. Article 14.2. Convida a la participació d'individus i organitzacions benèfiques a la creació i manteniment dels serveis socials
- Sessió n. 2391 del Consell d'Educació i joventut (29 novembre 2001). Resolució sobre voluntariat Juvenil
- Document 9274 de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, sobre la millora del Estatut i el paper dels voluntaris a la societat: contribució de l'Assemblea Parlamentària a l'any Internacional del Voluntaris 2001 (31 d'octubre de 2001)
- Recomanació del Consell d'Europa de 24 de gener de 2001, titulat "Millorar la situació i l'estatut dels voluntaris com a contribució de l'Assemblea Parlamentària a l'AIV 2001"
- Decisió núm. 1031/200/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 13 d'abril de 2000, per la que s'estableix el programa d'acció comunitària "Joventut"
- Convenció sobre la Promoció d'un Servei de Voluntariat Transnacional de llarga durada per a gent jove, 30 de març de 2000
- Capítol II, apartat IV del Llibre Blanc de Reforma de la Comissió, de març de 2000, sobre la millora del diàleg amb la societat civil
- Document de reflexió de la comissió núm. 5824, de febrer de 2000, titulat " La Comissió i les ONG: el reforç de la col·laboració"

- Dictamen del CES sobre " La situació i la contribució de la societat civil organitzada en la construcció europea" de setembre de 1999.
- Decisió de 20 de juliol de 1998, conjunta del Parlament Europeu i del Consell de Ministres de la Unió Europea, per la qual es crea el Servei Voluntari Europeu per a Joves
- Declaració 38 sobre les Activitats de Voluntariat, del Tractat d'Amsterdam de 2 d'octubre de 1997, pel qual es modifiquen el Tractat de la Unió, els Tractats constitutius de les Comunitats Europees i altres
- Comunicació de 6 de juny de 1997 de la Comissió Europea, sobre " El foment del rol de les associacions i Fundacions a Europa"
- Recomanació núm. R(94) del Comitè de Ministres sobre la Promoció d'un Servei Voluntari
- Conclusions de 30 de novembre de 1994 del Consell de la Unió Europea, sobre el foment dels períodes de pràctiques de voluntariat a l'àmbit de la joventut, en el marc de política de cooperació.
- Resolució 31 d'octubre de 1994 del Consell de Ministres de la Unió Europea, relativa al enfortiment de la cooperació comunitària en matèria de Protecció Civil
- Recomanació número R(85) del Comitè de Ministres als Estats membres sobre els treball voluntari en activitats de Benestar Social. En aquest document es recomana una millor cooperació entre els professionals en el camp social i els voluntaris, en l'execució d'activitats de treball i desenvolupament social, amb fins de complementarietat.

4. Antecedents de les lleis de voluntariat a Espanya, a nivell Estatal i autonòmic

Entre la normativa generada per regular l'activitat del voluntariat, podem veure que ens trobam amb la resolució de les Nacions Unides sobre el Dia Internacional del Voluntariat de 17 de desembre de 1985; la carta social Europea de 18 d'octubre de 1951, ratificada per Espanya en 1980; la declaració del Parlament Europeu sobre voluntariat de 16 de desembre de 1983, la

Declaració Universal sobre Voluntariat, emesa pel Congres Mundial de l'Internacional Association for Volunteer Effort IAVE, celebrada en París el setembre de 1990, la carta Europea dels Voluntaris, etc…

Ara bé tres foren els condicionants d'Espanya per tenir la necessitat de regular les actuacions voluntàries.

En primer lloc la **Carta Social Europea dels voluntaris**, que representa una declaració d'intencions, estimulant la idea de ser voluntaris i donant suport a la seva tasca. En la carta s'estableix que les activitats de les persones voluntàries són una elecció lliure i expressa, que estan centrades en els interessos d'altres persones o de la societat, que no tenen un interès econòmic i es desenvolupen dintre d'un marc més o menys organitzat. Els serveis de les persones voluntàries representa una contribució i participació en la vida de la comunitat per perfeccionar la seva qualitat de vida, defensar els interessos de les persones i grups, sobretot d'aquells que es troben en situacions més desfavorables, contribuint a solucionar les necessitats de la societat per vies democràtiques. A la carta Europeu es recullen, entre d'altres, les característiques del treball voluntari així com els drets i deures.

La **Constitució Espanyola**, a la qual fan referència pràcticament totes les lleis de voluntariat de les diferents Comunitats Autònomes a les exposicions de motius com a marc de referència per a la creació d'un nou estat social i democràtic de dret.

La Constitució Espanyola, a l'article 9.2[1] propugna com a valors superiors del seu ordenament jurídic la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític; i demana als poders públics la obligació de facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social. Es per això pel que es

[1] Article 9
2. Correspon als poders públics de promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en els quals s'integra siguin reals i efectives; remoure els obstacles que n'impedeixin o en dificultin la plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social.
3. La Constitució garanteix el principi de legalitat, la jerarquia normativa, la publicitat de les normes, la irretroactivitat de les disposicions sancionadores no favorables o restrictives de drets individuals, la seguretat jurídica, la responsabilitat i la interdicció de l'arbitrarietat dels poders públics.

va veure la necessitat de crear el marc jurídic adequat perquè els ciutadans es puguin organitzar lliurement amb la finalitat de contribuir a la satisfacció d'interessos generals.

Les Subvencions amb càrrec al IRPF, és el tercer condicionant. L' Impost de la Renda de les persones Físiques concedeix partides de subvencions a entitats sense ànim de lucre que tenen programes de voluntariat arrel de la Llei 33/1987 del 23 de desembre dels Pressuposts Generals de l'Estat, garantint una via de finançament que vol ser de llarga durada en el temps per totes aquelles entitats que gestionen programes de voluntariat.

A més dels antecedents abans esmentats, totes les lleis de voluntariat es recolzen per la seva creació en els diferents Estatuts d'Autonomia. Aquests han afavorit que les comunitats, en l'exercici de les seves competències, donin importància al tema del voluntariat, doncs a tots els Estatuts es parla de la necessitat de promoure les actuacions solidàries entre les que s'inclou el voluntariat.

Actualment existeixen 16 Lleis en matèria de voluntariat a Espanya. Des de que el 1996 es va aprovar la Llei Estatal del voluntariat , les diferents comunitats, a excepció de Cantabria, (que no disposa de cap normativa sobre voluntariat), tenen base normativa per la regulació del voluntariat.

Cal tenir en compte, però, que abans de l'aprovació de la Llei Estatal del Voluntariat (1996), les comunitats autònomes d'Aragó (1992), Madrid (1994) i Castella la Manxa (1995) ja tenien aprovades lleis per la regulació del voluntariat, per la qual no es pot afirmar que la fos la Llei Estatal la primera en posar les bases i veure de regular aquesta acció.

Les comunitats d'Aragó i Madrid, com ja s'ha esmentat, regulen l'acció voluntària però sols per aquelles activitats que es desenvolupin dintre de l'àmbit social. La d'Extremadura és la única que malgrat ser posterior a la Llei estatal,

regula tant sols les accions voluntàries que es desenvolupin dintre de l'acció social.

5. Anàlisi de la legislació actual

Actualment a Espanya tenim la següent normativa pel que fa a la regulació del voluntariat.

A nivell Estatal ens trobam:

.

- Llei 6/1996 del Voluntariat BOE núm. 15, 17 gener 1996
- Llei 23/1998, de 7 de juliol, de Cooperació Internacional pel Desenvolupament BOE núm. 162, 8 juliol 1998
- Ordre d'11 d'octubre de 1994 per la qual es regula la activitat de voluntariat en els centres públics que imparteixen ensenyaments de règim general BOE núm. 255, 25 octubre 1994
- Ordre de 9 d'octubre de 1995 per la qual es regula el voluntariat cultural BOE núm. 255, 25 octubre 1995

A nivell de Comunitats Autònomes:

- Llei 7/2001, de 12 de juny, del Voluntariat d'Andalusia BOE núm. 188, 7 agost 2001
- Llei 9/1992, de 7 d'octubre del Voluntariat Social d'Aragó BOE núm. 264, 3 novembre 1992
- Llei del Principat d'Astúries 10/2001, de 12 de novembre, del Voluntariat BOE núm. 10, 11 gener 2002
- Llei 3/1998, de 18 de maig del Voluntariat de les Illes Balears BOCAIB núm. 70, 28 maig 1998
- Llei 4/1998, de 15 de maig, del Voluntariat de Canàries BOE núm. 134, 5 juny de 19

- Llei 25/1991, de 13 de desembre, per la qual es crea l'Institut Català del Voluntariat DOGC núm. 1535, 30 desembre 199
- Decret 69/2010, d'1 de juny, de creació del Consell de l'Associacionisme i el voluntariat a Catalunya DOGC núm. 5642, 3 juny 201
- Llei 8/2006, de 10 d'octubre, del voluntariat a Castella i Lleó BOE núm. 278, 21 novembre 2006
- Llei 4/1995, de 16 de març, del Voluntariat a Castella la Manxa BOE núm. 56, 5 març 1996
- Llei 1/1998, de 5 de febrer, reguladora del Voluntariat Social a Extremadura BOE núm. 79, 2 abril 1998
- Llei 10/2011, de 28 de novembre, d'Acció Voluntària a Galicia DOG núm. 242 , 21 desembre 2011
- Llei 3/1994, de 19 de maig, del Voluntariat Social a la Comunitat de Madrid BOE núm. 151, 25 juny 1994
- Llei 5/2004, de 22 d'octubre, del voluntariat a la Regió de Murcia BOE núm. 199, 20 agost 2005
- Llei Foral 9/2006, de 5 de juliol. Per la qual es modifica la Llei Foral 2/1996, de 27 de març del voluntariat BOE núm. 187, 7 agost 2006
- Llei Foral 2/1998, de 27 de març de Voluntariat de Navarra BOE núm. 131, 2 juny 1998
- Llei 17/1998, de 25 de juny, del Voluntariat del País Basc BOE núm. 315, 31 desembre 2011
- Llei 7/1998, de 6 de maig del Voluntariat a la Rioja BOE núm. 125, 26 maig 1998
- Llei 4/2001, de 19 de juny, del Voluntariat de la Comunitat Valenciana BOE núm. 167, 13 juliol 2001

Lleis de voluntariat per ordre de dates d'aprovació
Catalunya Llei 25/1991, de 13 desembre
Aragó Llei 9/1992, de 7 d'octubre
Castella la Manxa Llei 4/1995, de 16 de març
Madrid Llei 3/1994, de 19 de maig
Estatal Llei 6/1996, de 15 de gener
Extremadura Llei 1/1998, de 5 de febrer
Navarra Llei 2/1998, de 27 de març
La Rioja Llei 7/1998, de 6 de maig
Canàries Llei 4/1998, de 15 de maig
Balears Llei 31/1998, de 18 de maig
País Vasc Llei 17/1998, de 25 de juny
País Valencià Llei 4/2001, de 19 de juny
Andalucia Llei 7/2001, de 12 de juliol
Asturies Llei 10/2001, de 12 de novembre
Murcia Llei 5/2004, de 22 d'octubre
Navarra Llei 9/2006, de 5 de juliol de modificació de la Llei 2/1998
Castella i Lleó Llei 8/2006, de 10 d'octubre
Catalunya Decret 69/2010, d'1 de juny de Creació del Consell d'Associacionisme i Voluntariat
Galicia Llei 10/2011, de 28 de novembre

Taula 1: Dates aprovacions Lleis a Espanya. Elaboració pròpia

Després d'un lectura de totes aquestes normes es poden extraure quatre categories comparatives a les quals es poden aglutinar tots els articles que tenen cada una de les Lleis existents. Cada un d'aquests blocs contenen alhora sub categories:

1. Disposicions general
    a. Objecte de la llei
    b. Àmbit d'aplicació
    c. Activitats d'interès general
    d. Concepte de voluntariat
    e. Principis bàsics del voluntariat

2. Voluntariat
    a. Concepte de persona voluntària, compromís d'incorporació, reconeixement de serveis e incompatibilitats.
    b. Drets de les persones voluntàries.
    c. Deures de les persones voluntàries.
    d. Beneficis de l'acció voluntària.

3. Les organitzacions de voluntariat
    a. Concepte d'entitat de voluntariat i compromís d'incorporació amb les persones voluntàries.
    b. Drets de les organitzacions.
    c. Deures de les organitzacions.
    d. Pèrdua de la condició d'entitat de voluntariat, règim jurídic, responsabilitat extra contractual front a tercers.
    e. Altres

4. Paper de les Administracions Públiques en el registre, foment, la participació i el control del voluntariat.
    a. Registre
    b. Foment

c. Participació
d. Control
e. Comissions de feina
f. Consells

Disposicions generals:

La definició del voluntariat és tal volta un dels aspectes que més criden l'atenció de les diferents normes jurídiques. El dret ens ofereix la definició del que s'ha d'entendre per voluntariat, determinant per tant els comportaments socials que se'n poden derivar d'aquest acte i per tant que son reconeguts com a tal (Garcia Inda 1995, Madrid 1998, Susin 1999). Com a norma general el concepte de voluntariat, a la majoria de normes, remet directament al concepte d'activitat del voluntariat, entitat de voluntariat o persona voluntària, que comentarem més endavant.

Fent un recorregut històric pel contingut de les lleis de voluntariat existents a Espanya, des de la primera que es va aprovar (Catalunya) fins a la darrera (Galicia) es veuen diferències significatives que aniré comentant però també moltes similituds en el contingut dels texts. Pràcticament totes les Lleis han seguit els mateixos patrons, criteris i esquema per ser dotades de contingut, si bé, per lògica les darrers han perfeccionat no sols el contingut sinó la forma. S'han adaptat a les necessitats canviants del moviment voluntari omplint els aspectes legals que havien quedat buits de contingut o que no s'havien tingut en compte.

En termes generals, la majoria de comunitats han redactat normes que pretenen promoure i facilitar la participació solidària dels ciutadans en les actuacions de voluntariat, el el si d'organitzacions sense ànim de lucre, públiques o privades, regular i facilitar les relacions entre les administracions públiques, les entitats de voluntariat i les persones voluntàries (Llei del Voluntariat de Canàries 4/1998, Llei del Voluntariat de les Illes Balears 3/1998).

Moltes d'aquestes normes exclouen expressament com activitats de voluntariat: les actuacions aïllades, esporàdiques o prestades al marge d'organitzacions públiques o privades sense ànim de lucre, així com aquelles fetes per raons familiar, d'amistat o de veïnatge (Llei del Voluntariat 7/1998 de la Rioja). També s'exclouen les activitats desenvolupades en virtut d'una relació laboral o funcionarial; les activitats que generin algun benefici per a les persones que les realitzen, les activitats fetes en l'exercici d'una obligació personal i les activitats realitzades per càrrecs directius o gerents de les pròpies entitats promotores (Llei 4/1995 del Voluntariat a Castella la Manxa).

Pel que fa a les àrees d'actuació del voluntariat, les diferents normatives mencionen "les assistencials, de serveis socials, cíviques, educatives, culturals, científiques, esportives, sanitàries, de cooperació al desenvolupament, de defensa del medi ambient, de defensa de la economia o la investigació, del desenvolupament de la vida associativa o altres de naturalesa anàloga (llei Estatal del Voluntariat).

Altres normes mencionen altres camps com la defensa dels drets humans, la superació de l'exclusió social (Llei 7/2001 del Voluntariat a Andalusia) la promoció de la igualtat entre homes i dones, l'enfortiment de les xarxes socials (Llei 8/2006 del Voluntariat a Castella i Lleó), el desenvolupament comunitari (Llei 9/1992 del Voluntariat Social d'Aragó) i la lluita contra l'atur per mitjà de l' inserció sociolaboral (Lleis de Castella la Manxa, Murcia, La Rioja i Astúries), de defensa dels drets lingüístics (Llei 10/2011 d'acció voluntària de Galicia) . Altres lleis, com la de les Illes Balears especifiquen que les activitats de voluntariat han d'anar "adreçades a la construcció d'una societat més solidària i més justa"

Totes les normes abans esmentades contenen uns principis d'actuacions que han de regir l'acció del voluntariat i de les organitzacions d'acció voluntària com pugui ser:

a) Participació lliure, altruista i compromesa dels ciutadans i ciutadanes, sense compensació econòmica, d'acord amb les preferències i capacitats, per mitjà d'entitats d'organització democràtica i no discriminatòria.
b) Solidaritat amb les persones i els grups, amb l'objectiu d'assolir el interès general, atenent les necessitats socials de forma global i no exclusivament les dels membres de la pròpia organització.
c) Descentralització, procurant que les activitats del voluntariat es realitzin el més a prop possible dels ciutadans i en el seu propi entorn.
d) Autonomia i llibertat de les organitzacions de voluntariat respecte als poders públics, vetllant al mateix temps per la garantia d'acompliment de la legislació i de la responsabilitat que les entitats de voluntariat assumeixen vers la societat.
e) Complementarietat i coordinació del voluntariat i les administracions en tots els àmbits i nivells, i no substitució de les seves actuacions" (Llei de Voluntariat 3/1998, Illes Balears).

Principis bàsics del voluntariat recollit a les lleis	Comunitats autònomes																	
	Estatal	Andalusia	Aragó	Astúries	Balears	Canàries	Catalunya	Cantabria	Castella i	Castella la	Extremadu	Galicia	Madrid	Murcia	Navarra	País Basc	Rioja	València
Solidaritat	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Llibertat	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X		X	X		X	X
Participació	X	X		X	X	X	X		X	X		X	X	X	X	X	X	X
Autonomia enfront dels poder públics		X		X	X		X			X	X	X			X	X	X	X
Gratuïtat	X		X	X					X	X	X	X				X	X	
Complementarietat	X		X	X		X	X		X		X	X		X			X	
Coordinació i col·laboració entre entitats i administració					X	X	X		X			X	X	X				
Compromís social		X		X	X	X	X		X				X		X			X
Respecte						X	X		X			X	X	X	X			
Responsabilitat						X	X			X		X						
Sensibilització social						X			X							X		
Integració							X									X		
Associacionisme	X		X				X											
Prevenció																X		
Llibertat d'acció /independència de les entitat de voluntariat i dels voluntaris							X		X									
Afavoreix la realització d'activitats de voluntariat	X					X	X		X				X					
Descentralització					X		X											
No discriminació	X					X							X			X		
Pluralisme						X							X			X		
Altres que inspirin una societat més democràtica, oberta, moderna i participativa				X			X		X			X	X	X	X	X		X

Taula 2: Principis de les Lleis del Voluntariat a Espanya. Elaboració pròpia.

Al agrupar els diferents objectius de les Lleis veiem que aquests apareixen clarament diferenciats segons l'agent implicat:

- Persones voluntàries

Objectius que garanteixen la llibertat i els drets de les persones voluntàries. Llibertat entesa com a principi fonamental de la societat democràtica en la que vivim. En el camp del voluntariat, la llibertat pren un paper protagonista doncs es la ciutadania la que lliurement decideix expressar el seu compromís amb la societat al realitzar tasques de voluntariat. Les persones voluntàries que participen en programes de voluntariat dintre d'una organització legalment constituïda tenen garantit per Llei una sèrie de drets que els protegeixen en el desenvolupament de les seves activitats.

- Entitats de servei voluntari.

Objectius que garanteixen el funcionament de les entitats de voluntariat, les quals garanteixen i gestionen les demandes del voluntariat i les iniciatives i les actuacions voluntàries ja siguin individuals o grupals així com les subvencions concedides. En la definició de voluntariat queda establerta que l'activitat voluntària sempre es realitzarà en el si d'una organització d'acció voluntària, dintre de programes o projectes concrets, per lo que hem d'entendre, que sense entitats que coordinin i gestionin les accions voluntàries no existiria el voluntariat. Aquestes entitats, igual que les persones voluntàries, tenen drets i deures per un correcte desenvolupament de les seves funcions.

- L'Estat i les administracions públiques.

Les Administracions son les encarregades de realitzar actuacions de promoció i foment de voluntariat, han de ser capaces de reconèixer, promoure i impulsar l'acció voluntària en tots els seus camps d'actuació i d'afavorir el seu desenvolupament, com podem veure a les lleis fins ara publicades.

Les organitzacions anomenades del Tercer Sector en general i les de voluntariat en particular han experimentat els darrers anys un fort creixement i s0els ha proporcionat reconeixement social per la seva feina. Les administracions públiques fins ara han estat conscients del paper que han jugat aquestes entitats en la societat. Caldrà veure si a partir d'ara en manté aquest reconeixement i segueix el seu foment i creixement adoptant noves mesures o potenciant les existents.

Voluntariat

Si entram de ple en el concepte veurem que aquest està present en totes i cada una de les Lleis igual que ho fa el llistat de drets i deures sense que existeixin grans diferencies entre legislacions. Hom diria que fins i tot hi ha hagut consens i esforç a nivell nacional per seure uns precedents comuns i unificar criteris a l'hora de redactar els diferents conceptes. Fins fa poc alguns autors manifestaven que segurament la definició de la Llei 8/2006 de Voluntariat de Castella i Lleó era la mes completa, ara podem afirmar que li va de la mà la Llei 10/2011, d'acció voluntària de Galicia, les dues reconeixem a la seva exposició de motius que han pogut extreure de les altres lleis part del seu contingut i també adequar-lo al temps present.

Crida l'atenció que si bé la Llei de Castella i Lleó parla de voluntariat, paraula que cada vegada sembla més confusa i difusa, la Llei de Galicia ja especifica més i parla d'acció voluntària.

Hi ho fa perquè té en compte un recent document sobre el Voluntariat a la Unió Europea *Study on voluntering in the European Union*[2]*. Final report* elaborat per la Comissió Executiva d'Educació, Audiovisual i cultura i presentat el febrer de 2010.

[2] Es pot llegit l'informe a: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf

En aquest informe s'incideix en aspectes importants com per exemple potenciar el reconeixement públic de l'acció voluntària, la necessitat d'incrementar el grau de participació social en l'acció voluntària i alhora superar la curta durada dels compromisos assumits, la manca de planificació i d'estratègia institucional, les deficiències en els registres públics per a conèixer si una entitat està o no en actiu, la conveniència de fer un seguiment dels indicadors que avaluïn els diferents objectius, la millora del coneixement estadístic, la implicació a l'acció voluntària de les persones majors, ex professionals o l'aprenentatge d'hàbits de participació en edat escolar així com la conscienciació de la importància de l'acció voluntària en el sistema educatiu.

Tornat al concepte de voluntariat expressat a les diferent llei veiem que també tracta el tema de **les incompatibilitats**. Per exemple exclou a totes les lleis les accions esporàdiques, aïllades, efectuades per raó de bon veïnatge, amistat o per raons familiars, les realitzades al marge de les organitzacions públiques o privades sense ànim de lucre. Totes aquestes no són considerades accions voluntàries i el mateix passa amb aquelles accions que si bé al darrera hi ha un component de solidaritat, hi ha al darrera, una relació laboral, professional o retribuïda.

A totes les lleis queda recollit, com ja esmentàvem abans els drets de les persones voluntàries, que en alguns casos queden difuminats amb els deures, sobre tot quan es parla de realitzar una activitat en les mateixes condicions a las del personal assalariat, estar assegurat per danys i prejudicis que representa una assegurança de responsabilitat civil per cobrir qualsevol negligència.

Drets i Deures de les persones voluntàries	
Andalusia	Articles 7, 8 i 9
Aragó	Articles 7 i 8
Astúries	Articles 7 i 8
Balears	Articles 10, 11 i 12
Canàries	Articles 7 i 8
Catalunya	Article 3g (generalista i remet a la normativa existent, suposadament l'Estatal)
Castella i Lleó	Articles 12, i 13
Castella la Manxa	Articles 7 i 8
Galicia	Articles 7 i 8
Extremadura	Articles 5 i 6
Madrid	Articles 9 i 10
Murcia	Articles 7 i 8
Navarra	Articles 6 i 7
País Basc	Articles 6 i 7
Rioja	Articles 6 i 7
València	Articles 6 i 7

Taula 3: Drets i deures les persones voluntàries. Elaboració pròpia

Els drets i deures assenyalats a la Llei Estatal del Voluntariat són:

- A. Rebre, tant inicialment com permanentment, la informació, la formació, l'orientació, el suport i, en cas necessari, els mitjans materials necessaris per a l'exercici de les funcions que se'ls assignin.
- B. Ser tractats sense discriminació, amb respecte per la llibertat, la dignitat, la intimitat i les creences.
- C. Participar activament en l'organització on s'integrin, col·laborant en l'elaboració, disseny, execució i avaluació dels programes, d'acord amb els seus estatuts o normes d'aplicació.
- D. Rebre una assegurança contra els riscos d'accident i malaltia derivats directament de l'exercici de l'activitat voluntària, amb les característiques i pels capitals assegurats que s'estableixin reglamentàriament.
- E. Rebre un reembossament en concepte de les despeses derivades de l'exercici de les seves activitats.

- F. Disposar d'una acreditació identificativa de la seva condició de voluntari.
- G. Realitzar la seva activitat amb les condicions de seguretat i higiene adequades, en funció de les característiques concretes d'aquesta activitat.
- H. Aconseguir el respecte i el reconeixement pel valor social de la seva contribució.

Els voluntaris estan obligats a:

- A. Acomplir els compromisos adquirits amb les organitzacions on s'integrin, respectant les seves finalitats i les seves normatives.
- B. Respectar, quan s'escaigui, la confidencialitat de la informació rebuda i coneguda en el decurs de la seva activitat voluntària.
- C. Rebutjar qualsevol contraprestació material que pugui rebre del beneficiari o d'altres persones relacionades amb la seva acció.
- D. Respectar els drets dels beneficiaris de la seva activitat voluntària.
- E. Actuar de forma diligent i solidària.
- F. Participar en les tasques formatives previstes per l'organització per a les activitats i funcions encarregades, així com altres tasques de formació permanent necessàries per mantenir la qualitat del serveis que s'ofereixin.
- G. Seguir les instruccions adequades a les finalitats que s'imparteixin en el decurs de les activitats encomanades.
- H. Utilitzar adequadament l'acreditació i els distintius de l'organització.
- I. Respectar i tenir cura dels recursos materials que les organitzacions posin a la seva disposició.
-

A més hi ha catorze comunitats autònomes que recullen drets i deures per a les entitats que desenvolupen accions Voluntàries. A les d'Exremadura, Madrid Navarra i la Rioja sols s'especifiquen obligacions de les Entitats.

Drets i Deures de les entitats d'Acció voluntària	
Andalusia	Articles 13, 14 i 15
Aragó	Article 9
Astúries	Article 12
Balears	Article 8
Canàries	Articles 9 i 10
Castella i Lleó	Articles 16 i 17
Galicia	Articles 10 i 11
Extremadura	Article 10 (Sols deures)
Madrid	Article 6 (Deures)
Murcia	Articles 12 i 13
Navarra	Articles 10 i 11 (Deures)
País Basc	Article 8
Rioja	Article 11 (Deures)
València	Articles 12 i 13

Taula 4: Drets i deures de les entitats d'acció voluntària. Elaboració pròpia

I com a novetat destacar que tan sols a cinc Comunitats autònomes (Andalusia, Castella i Lleó, Galicia, Madrid i Murcia) de les 16 estudiades dediquen un article específic a parlar dels drets i deures de les persones beneficiaries de les accions voluntàries, que en la majoria de casos (Andalusia, Castella i Lleó, Madrid i Murcia) sols són persones físiques mentre que a la legislació gallega, la darrera norma aprovada dintre del 2011, ja supera aquesta definició i afegeix a més de les persones físiques a grups i comunitats.

Drets i Deures de les Persones Beneficiaries	
Andalusia	Articles 10 i 11
Castilla i Lleó	Articles 26 i 27
Galicia	Articles 19 i 20
Madrid	Article 13 (Molt genèric)
Murcia	Articles 17 i 18

Taula 5: Drets i deures de les persones beneficiaris de l'acció voluntària. Elaboració pròpia

Tal volta el debat més polèmic actualment és la concepció del voluntariat com una forma de treball no remunerat i per tant una forma de mà d'obra gratuïta (cost 0 de la seva acció) o barata, si tenim en compte que generarà unes despeses a la seva organització de voluntariat.

Si bé es cert que la diferencia entre voluntari i treball remunerat està clarament delimitada en cada una de les lleis que parlen de voluntariat tant a nivell estatal com autonòmic, també es cert que moltes vegades es difícil discernir on finalitza l'acció de les persones voluntàries i on comença la d'altres professionals o assalariats.

Per exemple si agafam la Llei 39/2006 de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les persones en Situació de Dependència veure que aquesta ha suposat canvis importants en el paper que fins ara havia representat el voluntariat, doncs gran part de la feina fins ara desenvolupada fins al moment de la seva aprovació, per persones voluntàries, passa a ser, en funció de l'esmentada llei, a fer-se per personal remunerat especialitzat en àrees concretes d'actuació.

S'ha de dir que l'existència d'una professionalització d'activitats que abans eren desenvolupades per persones voluntàries no significa cap tipus de crisi en el voluntariat donat que contínuament sorgeixen noves necessitats a les que les persones compromeses poden donar resposta. Destacar que el voluntariat continua essent necessari com a forma de participació ciutadana en la qual els ciutadans poden mostrar el seu compromís amb la societat, per un món més just e igualitari i que aquesta tasca no pot ser substituïda per cap forma de treball remunerat.

Les diferents tasques de les persones voluntàries i altres (personal remunerat i professional) és obvia i no pot donar lloc a equivocacions. Els professionals coordinen i gestionen tots aquells programes, serveis i projectes en els quals s'insereixen les persones voluntàries a les quals a més s'haurà de motivar i

donarl-lis la formació i la informació necessària per desenvolupar la seva feina voluntària.

Ara bé aquest és un dels aspectes de les diferents legislacions que presenta més mancances. Moltes de les Lleis parlen de **reconeixement de les activitats voluntàries.** Malgrat la majoria de lleis consideren que el reconeixement a les persones voluntàries o persones que tinguin una trajectòria vital de compromís i acció social continuada ha de ser reconegut o posat en valor, es pot pensar també que aquest reconeixement no es intrínsec a la tasca voluntària donat que la pròpia feina en essència no implica cap reconeixement.

El reconeixement és podria donar com una bona pràctica, de fet així succeeix a Anglaterra, o com a mesura motivadora. El que no queda clar a les diferents lleis és com es decideix quina és la persona o persones que mereixen aquest reconeixement .

Organitzacions de voluntariat.

La regulació estatal admet que l'organització del voluntariat pugui ser pública o privada, mentre que altres normes autonòmiques sols admeten entitats privades. També hi ha diferències a l'hora de requerir que les organitzacions estiguin formades majoritàriament, fonamentalment i prevalentment per persones voluntàries o que simplement comptin amb voluntaris. El mateix passa amb l'exigència de democràcia en el seu funcionament intern i l'elecció dels seus òrgans directius[3]. El que sí es comú, a totes les normes, és l'absència d'ànim de lucre que s'exigeixen a les entitats.

També s'esmenten les formes de registre, l'existència de programes de formació que garanteixen una formació inicial i continuada a les persones que pensen col·laborar amb les entitat

[3] De totes formes aquest fet de la democratització de les associacions queda recollit a la LLEI ORGÀNICA 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació. («BOE» 73, de 26-3-2002.)

El paper de les Administracions públiques

Un dels continguts que regula la normativa sobre voluntariat és la distribució competencial entre l'Estat i les Comunitats autònomes. En general, es el criteri territorial el que s'ha adoptat per determinar aquesta qüestió, aplicant-se la Llei Estatal quan no existeixi la autonòmica (és el cas de Cantabria o a les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla on tampoc hi ha regulació), o quan els programes de voluntariat siguin d'àmbit estatal o supraautonomic. No obstant, com observa Garcia Inda (1996) s'han apreciat alguns inconvenients en la delimitació del àmbit competencial de les llei estatal del voluntariat quan es refereix la seva aplicació en el cas de programes o projectes de competència exclusivament estatal, que pot entrar en conflicte amb l'àmbit definit per les lleis autonòmiques.

També podrien plantejar-se dificultats quan existeixen contradiccions entre les normes esmentades pel que fa a una modalitat concreta de voluntariat (per exemple el voluntariat educatiu o el cultural). En aquests casos probablement sigui d'aplicació la llei general, tant pel seu rang (l'estatal preval en cas de dubte) com per la seva aparició cronològica, salvant aspectes molt específics de la modalitat concreta de voluntariat.

Aquestes dues qüestions esmentades connecten a la vegada amb la homogeneïtat o heterogeneïtat que existeix entre les diferents lleis del voluntariat.

Existeix un primer grup d'estudis (Trujillo 2002, que coincideixen en indicar que les diferents lleis de l'Estat Espanyol coincideixen substancialment en el seu contingut, d'altres autors (Lacomba 1999) creuen que presenten escasses diferències y comparteixen un alt grau d'homogeneïtzació sols amb diferències puntuals (Maestro Buelga, Garcia Herrera 1998). En canvi A. Garcia Inda (2003) manté a diferents estudis l'apreciació de diferències substancials entre les

diferents normatives, lo qual li permet considerar l'existència de varis "models legals de voluntariat" (Garcia Inda 2000 i 2003).

I aquí és on Garcia Inda exposa un detall que no es menys significatiu i afecta a la majoria per no dir a totes les Comunitats: la inclusió o exclusió de les entitats públiques com a entitats de voluntariat o les creacions d'òrgans de tipus consultiu en aquesta matèria son qüestions rellevants a l'hora de confirmar l'existència de diferències significatives entre les normatives.

En aquest apartat i fent al·lusió a les comissions i altres esmentades per Garcia Inda, ens trobam amb dues funcions, especificades a les diferents lleis i delimitat per:

- Les comissions de voluntariat que són les encarregades de promoure, coordinar, protegir al voluntariat, així com vetllar per la coordinació de programes i la qualitat de les prestacions que s'ofereixen. Informen i assessoren sobre assumptes relacionats amb el desenvolupament del que s'estableix a la Llei a més de determinar els criteris de distribució de subvencions i ajudes públiques.

- Els Consells i Fòrums del Voluntariat de les diferents Comunitats autònomes, que es creen com a òrgans de participació, assessorament, trobada, promoció i seguiment del voluntariat. Tots aquests Consells tenen caràcter consultius

Òrgans de participació	
Comissions	Consells i Fòrum
Comissió de seguiment d'Aragó	Consell Andalús del Voluntariat Consell Provincial del voluntariat
Comissió Intersectorial del Voluntariat de Canàries	Consell del Voluntariat del Principat d'Astúries
Comissió Interdepartamental del Voluntariat de Castella la Manxa	Consell de l'Associacionisme i el Voluntariat de Catalunya
Comissió de Voluntariat Social de Madrid	Fòrum Balear del voluntariat
Comissió Interdepartamental del Voluntariat de Navarra	Consell regional del Voluntariat de Castella i Lleó
	Consell Gallec d'Acció Voluntària
	Consell Assessor del Voluntariat de la Regió de Murcia
	Consell Navarro del Voluntariat
	Consell Basc del Voluntariat
	Consell Valencià del Voluntariat

Taula 6: Òrgans de participació contemplats a les Lleis de Voluntariat. Elaboració pròpia

Com es pot veure en pràcticament totes les comunitats existeix algun tipus d'òrgan, menys a Extremadura i a Cantabria que no hi ha cap legislació.

La gran majoria de comissions corresponen a normes aprovades abans de la Llei Estatal menys Navarra i Canàries que foren aprovades dos anys desprès.

6. Voluntariat i legislació al món

Si bé no de manera exhaustiva s'esmenten alguns països que disposen de regulació envers el voluntariat i les seves accions i també alguns, com Anglaterra, que tot i no disposar que cap norma jurídica que el reguli, es dona el voluntariat com una bona pràctica a la vida quotidiana.

La majoria d'aquestes normes, a grans trets permeten, fer comparatives amb les nostres normatives. Sols a tal exemple es pot veure que hi ha països que la seva norma legal sols conté un parell d'articles.

Argentina

- El 2004 fou aprovada una llei per la qual s'estableix un marc jurídic per a facilitar el voluntariat social. Les activitats de voluntariat estan classificades com a no remunerades. També es preveuen programes d'assistència i d'entrenament tècnic
- www.periodismosocial.org.ar/.../NUEVA%20**LEY**%20DE%20**VOLUNTARIADO**.doc
- http://www.helpargentina.org/es/volunteer

Brasil

- Brasil fou líder en promoure el voluntariat. El 1998 fou aprovada la llei "Comunidade Solidaria" amb una activa participació i suport de les organitzacions de la societat civil. Inclou objectius culturals, cívics, educatius, científics, de lleure i socials. Sols té cinc articles i es un exemple de legislació simple.
- www.agodi.org.ar/temas/**leyvoluntariado**03.htm
- http://portaldovoluntario.org.br

Bolívia

- El 2005 va aprovar la Llei del Servei Voluntari. Aquesta llei es pot trobar a la web del Centro Boliviano de Filantropía que reconeix, promou, regula i facilita el treball voluntari i la participació solidària dels ciutadans a favor de l' interès general.
- http://www.cebofil.org/Descargas/Ley_Del_Servicio_Voluntario.pdf
- http://www.fonbec-ong.org/?gclid=CNa5mJaRsKACFZlg4wodLT_WUQ

Colòmbia

- La llei sobre voluntariat fou aprovada l'any 2001. Reconeix, com a cas únic, als voluntaris que participen de manera informal. El text contempla un ventall ample de conceptes del voluntariat i crea el Sistema Nacional de Voluntariado.
- http://www.rds.org.co/didv2002/ley720.pdf
- http://www.rds.org.co/miembros/voluntariado/completo.htm?x=5643

Cuba

- El voluntariat apareix a la Constitució de la República de 1972, reformada el 1992 i al Codi del Treball.
- Conté una norma especifica de reconeixement del treball voluntari. El principi constitucional estableix la feina com un dret, un deure i un motiu d'honor per a cada ciutadà, distingint entre treball remunerat i voluntari.
- Al seu Codi de Treball incorpora algunes normes sobre voluntariat.

Guatemala

- Iniciativa de Llei de Foment i regulació del Voluntariat, de 29 de novembre de 2000
- El voluntariat compleix unes tasques fonamentals en àrees com els drets de la infància, protecció del medi ambient, promoció de la pau i prevenció de desgracies naturals.
- La Llei és aplicable a les organitzacions i voluntaris que participin a programes d'àmbit estatal.
- Les organitzacions amb presència de voluntaris poden ser privades o públiques.

El Salvador

- Avantprojecte de Llei de voluntariat
- Estableix drets pels voluntaris com: rebre formació continuada, accedir als mitjans materials necessaris per a les seves activitats, ser tractats sense discriminació, tenir una acreditació que els identifiqui i poder rebre un rebut de donació pel valor de les hores treballades.(El rebut es deduïble del Impost sobre la Renda)
- http://www.worldvolunteerweb.org/fileadmin/docs/old/pdf/2001/01_10_01SAL.pdf

Perú

- El maig de 2004 el Congrés va aprovar la llei general sobre voluntariat. Es molt generalista. Una característica especial es la creació d'una Comissió Nacional del Voluntariat amb representants individuals de moltes agències.
- www.inabif.gob.pe/portal/**voluntario**/datos.htm
- http://www.inabif.gob.pe/portal/voluntario/voluntario.htm

Nicaragua

- "La Ley del voluntariado social" fou aprovada el 22 de juny de 2005. El text ressalta la importància del voluntariat com expressió de responsabilitat cívica per a resoldre els problemes socials del país. També té una comissió nacional del voluntariat.

http://legislacion.asamblea.gob.ni/Normaweb.nsf/b92aaea87dac762406257265005d21f7/86bd6689f0e27493062570a100585493?OpenDocument

Uruguai

- Va aprovar l'agost de 2005 la Ley sobre Voluntariado en Uruguay.
- Aquesta llei reconeix i promou l'acció voluntària, com expressió de solidaritat humana i de pluralisme
- Fomenta la participació per mitjà d'organitzacions sense ànim de lucre
- www.parlamento.gub.uy/**Ley**es/**Ley**17885.htm

Estats Units

- La història dels Estats Units amb programes d'iniciativa governamental es extensa. Actualment l'agència de coordinació és la Corporació pel Servei Nacional i de la Comunitat. La primera legislació sobre voluntariat fou l'Acta del Servei Domèstic Voluntari de 1973.

http://www.cns.gov/

Canadà

- Canadà confia en la feina que desenvolupa el Centre pel Desenvolupament del Coneixement de la Iniciativa del Canadà. El govern facilita ajuda econòmica per un centre on-line
- http://www.imaginecanada.ca
- http://www.volunter.ca/index-eng.php

Espanya

- Fou el primer país d'Iberoamèrica en aprovar una legislació sobre voluntariat (1996). Després ho feren la majoria les CCAA. Actualment 15 de les 17 disposen de lleis.
- S'estableix una relació contractual entre el voluntari i l'organització.

Portugal

- La llei és del 1999. Té 7 principis: solidaritat, participació, cooperació, complementarietat, gratitud, responsabilitat i convergència. El Consell Nacional per la Promoció del Voluntariat expedeix carnets. El text concilia la tasca del voluntari davant la seva feina remunerada

Regne Unit

- L'exemple Britànic proporciona una guia d'interacció entre la llei laboral i el voluntariat. No s'aplica cap llei del voluntariat però la resta de lleis laborals consideren al voluntariat com un bona pràctica.
- http://www.timebank.org.uk

Suècia

- El servei voluntari es considerat com una forma d'educació informal i els voluntaris son classificats com estudiants. No hi ha legislació especifica. Hi ha acords entre les organitzacions i el govern. Es decideix cas per cas si les despeses del voluntari estan lliures d'impostos. El voluntariat té la consideració de servei públic.

Polònia

- L'abril de 2003 el Parlament va aprovar la "Llei del voluntariat i l'activitat de benefici públic" anomenada la "Constitució del sector de les ONGs". S'estableix un status de benefici públic segons criteris de transparència i política financera

Australia

- Els esforços dels voluntaris son coordinats per una organització anomenada Voluntariat d'Austràlia finançada pel govern. Ofereix molts serveis com assessoria, consultoria, advocats, disseny de programes. Actualment s'està treballant en una assegurança de responsabilitat per a les organitzacions

http://www.volunteeringaustralia.org/

7. Conclusions

Els diferents treballs que amb anterioritat han analitzat el contingut de la legislació estatal i autonòmica sobre voluntariat han efectuat valoracions diferents al respecte. Per a Trujillo (2002), la normativa es neutra perquè no es tradueix en una voluntat reguladora real, fent palès "la falta d'intenció dels diferents legisladors d'oferir un real i efectiu marc jurídic de promoció del voluntariat tal i com existeix i es desenvolupa amb més força dintre de la societat". Per altra lloc, D. Casado (1999), desprès d'estudiar el conjunt de la normativa i la seva evolució històrica, conclou que la principal novetat que ha aportat la regulació del voluntariat és sols l'Estatut dels Voluntaris, aportant un catàleg de drets i deures de les persones voluntàries dintre de les organitzacions. Existeix també una tercera consideració efectuada pels qui aprecien una autèntica ordenació de les relacions entre l'administració, les

entitats de voluntariat i els voluntaris i fins i tots entre els beneficiaris, com hem vist. (Garcia Inda 1997), mitjançant la posada en marxa de diverses actuacions administratives en matèria de voluntariat (autorització, foment, organització i col·laboració) (Molleví 2001), abandonant la reducció inicial del primers anys de "voluntariat social" i reconeixent de manera definitiva el "voluntariat per a la societat" (Torres 2000).

Una gran majoria de normes contribueixen a regular l'aparició i el desenvolupament de noves situacions o problemàtiques que afecten a la vida de les persones amb la intenció de millorar la convivència i la qualitat de vida.

La reglamentació de mecanismes de participació a llarg termini, cooperació i finançament són fonamentals per a la continuïtat dels projectes i programes, perquè el desenvolupament legislatiu exerceix també la seva influència en la promoció, aplicació i manteniment de les actuacions del voluntariat, si bé hem de ser conscients que els aspectes legals, essent de gran importància, no són suficients per implementar la participació, ni suposen un cavi en la mentalitat, els comportaments i les activitats de les persones ni de les administracions en general.

A nivell també general es veu que la majoria de lleis no s'han actualitzat a un llenguatge no sexista ni empren una terminologia integradora i inclusiva pels diferents col·lectius. Es parla sempre en masculí quan lo ideal seria parlar de persones voluntàries

8. Recomanacions

De l'estudi de tota la legislació en general poden sortir moltes recomanacions però tal volta ens interessen més aquelles que són més properes. Concretament la Llei 3/1998, del Voluntariat de les Illes Balears que fins i tot mai s'ha desenvolupat en la seva totalitat, malgrat la disposició transitòria que obligava tant a les organitzacions com a les diverses administracions desenvolupar la llei i ajustar-se als seus preceptes en el termini d'un any des de

la seva publicació. Aquesta es va realitzar el 28 de maig de 1998, per tant han passat ja 13 anys sense que hi hagi ni el desenvolupament de la Llei ni tan sols una sola pregunta parlamentària al respecte.

Aporto doncs uns sèrie de recomanacions per tal de anar treballant en la millora no sols dels aspectes legislatius sinó també educatius del voluntariat:

- Treballar amb noves formules perquè la tasca dels voluntaris estigui més valorada socialment i tal volta que representi un mèrit significatiu a l'hora de l'inserció socio laboral.

- Estudiar el tema de les assegurances que obliguen a les organitzacions, sobretot aquelles que atenen directament a malalts crònics i afeccions, a bestreure una quantitat important per assegurar a les persones voluntàries. Caldria la intervenció de l'administració per fer que els preus fossin igual per a tots els voluntaris i no en funció del suposat risc.

- Treballar per disminuir la pressió que suposa la responsabilitat civil del voluntaris front a tercers.

- Pel que fa als programes de formació, que la Llei estableix a l'article 7 f cal ser més específics amb les temàtiques a desenvolupar. No es parla, tot i que es dona, de formació bàsica i formació especifica. No existeixen nivells de formació ni desenvolupament pedagògic.

- Dintre d'aquesta oferta formativa es important també el reforçament a la nostra llengua catalana. De fet altres comunitats com la Gallega ho preveuen als seus plans de formació. Vegeu Llei 10/2001 d'acció voluntària de Galicia article 26.5

- A més caldrà afrontar el tema de les despeses que pressuposa aquesta formació. De cada vegada se sent més "cal invertir en formació" però s'haurà

de veure si sols en formació reglada o també en formació no formal com aquesta. Fer formació implica a uns professionals al darrera, a uns materials i unes eines que no sovint estan a l'abast de les entitats de voluntariat.

- S'ha de treballar en aconseguir una redacció clara i prendre postura sobre si les administracions son o no entitats de voluntariat. Personalment penso que és una perversió del sistema. Per un costat parlam de Participació de la societat civil com un dret reconegut però desprès no la posam en pràctica.

- Cal de manera urgent desenvolupar els aspectes que marca la Llei 3/1998: El registre general d'entitats de voluntariat (Article 15é de la Llei 3/1998), el Fòrum del voluntariat de les Illes Balears (Article 19 i 20 de la Llei 3/1998) i la Disposició addicional única que parla que pel compliment de la Llei s'habilitaran els crèdits pressupostaris necessaris.

- Pel que fa al Fòrum aconsellaria un desplegament normatiu com el de la Llei 10/2001, d'acció voluntària a Galicia que a l'article 37 preveu una composició adient i segurament extrapolable a la nostra situació en gran mesura.

- A nivell de Govern de les Illes Balears, adscriure al voluntariat a una Conselleria o si més no a Presidència al ser una temàtica transversal, per poder donar compliment a determinats preceptes contemplats a la Llei i que estan dispersos per diferents Conselleries sense que cap d'elles tengui realment competències sobre Voluntariat (Article 16.1.)

- S'ha d'incloure el treball en xarxa com una forma més de participació i implicació

- S'ha de contemplar la Responsabilitat Social Corporativa a tots els nivells

I per finalitzar unes propostes no contemplades a llei del Voluntariat però igualment importants:

- La transparència de les entitats. Les organitzacions d'acció voluntària igual que ho fan altres entitats i empreses han d'apostar per criteris de qualitat i transparència, no entesa sols com a transparència econòmica fent referència al rendiment de comptes, sinó fer-ho de manera transversal per confluir en tres paràmetres:

Política: eleccions democràtiques, amb la participació de socis i voluntaris, amb la publicació d'actes, amb la participació a xarxes, fent pública la missió de les associacions, publicant el llistat de membres dels equips dirigents….

Econòmica: passant comptes a les assemblees, publicant els comptes, fent-los públics a les xarxes socials, fent auditories internes i externes…

Tècnica: una gestió transparent dels projectes, amb la implicació de tots els agents, amb una bona gestió dels recursos humans, amb qualitat….

9. Referències

- ARAQUE, N. *El voluntariado a traves de los cambios legislativos y funcionales.* Prisma Social número 2. Revista de ciencias Sociales. 2009
- CASADO, DEMETRIO (1999): *Imagen y realidad de la acción voluntaria*, Ed. Hacer, Barcelona.
- GARCÍA INDA, A. (1995): «La regulación del voluntariado en el contexto de las transformaciones jurídicas del Estado social»: Revista de Fomento Social.
- (1996): «Aspectos legales del voluntariado. El modelo de la Ley 6/1996, de 15 de enero», Documentación Social.
- (1997): «La construcción administrativa del voluntariado: un modelo explicativo»: Revista aragonesa de Administración Pública.
- (2000): «El debate sobre el servicio civil y su marco jurídico: el artículo 30.3

de la Constitución»: Derechos y Libertades. Revista del Instituto Bartolomé de las Casas.
- (2003): El voluntariado: recursos y normativas. En Montagut, Teresa (coord.): *Voluntariado: la lógica de la ciudadanía*, Ariel, Barcelona.
- Garcia S. *Algunos interrogantes para el análisis jurídico del voluntariado.* VI Jornadas de Voluntariado cultural. Pontevedra 2003
- LACOMBA PÉREZ, F.C. (1999): «El treball del voluntariat social»: Revista de Treball, Economia i Societat.
-MADRID, ANTONIO (1998): Derecho en las organizaciones no gubernamentales. En Jerez, Ariel (coord.): *¿Trabajo voluntario o participación? Elementos para una sociología del tercer sector*, Tecnos, Madrid.
- MAESTRO BUELGA, G.; GARCÍA HERRERA, M.A. (1998): «Comunidades Autónomas y protección social en la crisis del Estado social»: Jueces para la Democracia.
- MALAGÓN, J.L. (2000): "Las organizaciones no gubernamentales para el desarrollo", en CARIDE, J.A. (Coord.): *Educación Social y políticas culturales.* Santiago de Compostela: Facultad de Ciencias de la Educación.
- MARCHIONI, M. (1999): "El papel de la comunidad en la crisis del Estado Social y en las nuevas condiciones sociales. Los planes de desarrollo social y comunitarios", en PÉREZ SERRANO, G. (Coord.): *Administraciones públicas y movimientos sociales.* Sevilla: Consejería de Relaciones con el Parlamento. Junta de Andalucía.
- MENDILUCE, J.M. (1999): "La cooperación social y el voluntariado", en PÉREZ SERRANO, G. (Coord.): *Administraciones públicas y movimientos sociales.* Sevilla. Consejería de Relaciones con el Parlamento. Junta de Andalucía.
- MOLLEVÍ BORTOLÓ, J. (2001a): El régimen jurídico de las entidades de voluntariado. En García Inda, A.; Martínez de Pisón, J. (coord.): *Ciudadanía, voluntariado y participación*, Dykinson, Madrid.
- QUINTANA, J.M. (1988). "La animación como medio para formar una actitud social participativa, en PÉREZ SERRANO, G. (Coord.): *Contexto cultural y socioeducativo de la Educación Social.* Sevilla: Universidad de Sevilla.
- SUSÍN BETRÁN, R. (1999): La institucionalización jurídica del voluntariado. La

normalización de un proyecto radicalmente democrático. En Martínez de Pisón, J.; García Inda, A. (coords.): *El voluntariado: regulación jurídica e institucionalización social*, Egido Editorial, Zaragoza.

- TORRES LÓPEZ, M.ª A. (2000): «Régimen jurídico del voluntariado en España: del voluntariado social al voluntariado para la sociedad»: Actualidad Administrativa.

- TRUJILLO DÍEZ, I.J. (2002): «El Voluntariado y las organizaciones de voluntariado *secundum legem»:* Revista de Derecho Privado, julio-agosto.

- VIDAL, M. (1996). *Para comprender la Solidaridad: Virtud y Principio Ético.* Estella: Verbo Divino.

- VV.AA. Estudio legislativo del Observatorio del Voluntariado. Escuela de otoño. Plataforma del Voluntariado de España. 2009

- VVAA. (2010) VOLUNTEERING IN THE EUROPEAN UNION Educational, Audiovisual & Culture Executive Agency (EAC-EA). Directorate General Education and Culture (DG EAC)